

Opetushallitus on 1.3.2023 antanut muutosmääräyksen OPH-532-2023 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista koskien poissaolojen ehkäisemistä, niiden suunnitelmallista seuranta ja poissaoloihin puuttumista. Uudistukset vastaavat perusopetuslain 26 § muutokseen, joka tulee voimaan 1.8.2023.

Uudistukset ovat pääasiassa lisäyksiä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden lukuihin:

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

8.1 Opiskeluhoitosuunnitelma

Opetuksen järjestäjien tulee huomioida muutokset ja ottaa ne käyttöön paikallisissa opetussuunnitelmissa 1.8.2023 alkaen.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja sekä hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen. Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteistyön lähtökohtana ovat yhteisön jäsenten hyvät yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, joita opitaan ennen kaikkea arjen luonnollisissa kohtaamisissa. Näissä aikuisten malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeitä.

Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat oppimisen tavoite eri oppiaineissa ja ne sisältyvät myös laajaalaisen osaamisen kokonaisuuteen. Oppituntien lisäksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu arkisissa tilanteissa on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys

oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa toimintakulttuuria. Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille. Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä. Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan soisaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä

käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvuille aktiivisiksi kansalaisiksi. Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäseninä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista. Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea. Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäseninä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävä elämäntapaa. Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja

huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnittymistä. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja oppimisen tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle.

Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoitoon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy, sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ja didaktisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan.

Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhoollollisen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on koulu yhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnistelussa.

Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti¹ poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään. Kouluun kiinnittyminen ja poissaolojen ehkäiseminen läsnäoloa tukeva koulun toimintakulttuuri edistää oppimista, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Poissaolojen ehkäiseminen on keskeisessä asemassa suunniteltaessa poissaoloihin liittyviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Poissaolojen ehkäisemisessä kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan niin koulu yhteisön kuin yksittäisen oppilaankin tasolla.

Koulussa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimisen taitoja osana oppiaineiden opetusta ja laaja-alaisen osaamisen kokonaisuutta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua varten voidaan paikallisesti laajentaa esimerkiksi terveystiedon tai muiden aineiden oppimäärää. Yhteisön kannustava ilmapiiri tukee oppilaiden aitoa toimijuutta sekä vertaissuhteiden muodostumista. Erityistä huomiota läsnäolon tukemiseen tulee kiinnittää opintojen nivelvaiheissa, jolloin kiinnittyminen uuteen yhteisöön on kesken.

Opiskeluhoito on yhteisöllistä ja yksilökohtaista työtä, jonka avulla huolehditaan niin kouluyhteisön kuin yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista ja oppimisesta. Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja arjen huolenpitoa, jonka avulla vahvistetaan oppilaan osallisuutta ja kokemusta kuulumisesta luokka- ja kouluyhteisöön. Opiskeluhoito ulottuu kaikkeen koulutyöhön ja on kouluyhteisön aikuisten yhteinen tehtävä. Välittävä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä kiireettömyys ja kuulluksi tuleminen edistävät oppilaan kiinnittymistä yhteisöön. Poissaolojen ehkäisemistä, suunnitelmallista seuranta ja niihin puuttumista koordinoi koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä osana yhteisöllisen opiskeluhoitotyön kokonaisuutta. Yhteisöllisen työn suunnittelussa on tärkeää varmistaa oppilaiden ja huoltajien osallisuus.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden varhainen havaitseminen sekä riittävä ja oikea-aikainen tuki ehkäisee poissaoloja. Oppimisen sujuminen, onnistumiset ja kannustava palaute tukevat koulun kiinnittymistä. Myös kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja niihin järjestelmällinen puuttuminen tukevat yksittäisen oppilaan ja koko yhteisön hyvinvointia ja kiinnittymistä koulutyöhön.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, keskustelu läsnäolon merkityksestä ja tiedottaminen poissaolojen seurannasta ja puuttumisen käytännöistä tukee oppilaan läsnäoloa koulussa.

Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa poissaoloja suunnitelmallisesti hyödyntäen koulutason tietoja. Opetuksen järjestäjä päättää poissaoloihin puuttumisen toimintamallissaan kenen tehtävänä ja miten on seurata koulun tasolla oppilaiden poissaoloja suunnitelmallisesti koulu-, luokka- ja yksilötasolla. On tärkeää, että poissaoloihin reagoidaan varhain poissaolon syystä riippumatta. Poissaolosta ilmoitetaan huoltajalle tai muulle oppilaan lailliselle edustajalle mahdollisimman pian. Poissaolojen lisääntyessä tai pitkittyessä tulee olla viipymättä yhteydessä opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisiin. Poissaolojen kohdennetusta seurannasta sovitaan yksilöllisesti.

Poissaoloihin puuttuminen ja taustasyiden selvittäminen

Poissaolojen taustasyiden ovat moninaiset ja ne voivat liittyä niin yhteiskunnan, koulun, oppilaan kuin kodinkin tapahtumiin ja muutoksiin. Oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisten tukitoimien tarjoamiseksi on hyvä selvittää poissaolojen taustasyitä siinä määrin kuin se on mahdollista. Syiden selvittäminen ja vastuut sovitaan tiiviissä yhteistyössä oppilaan, huoltajien, opettajien ja opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisten kanssa. Opetuksen järjestäjän ja koulun tulee tunnistaa koulun ja kouluyhteisöön liittyviä tekijöitä poissaolotilanteissa ja puuttua niihin. Yksittäisen oppilaan poissaoloihin puututaan opetuksen järjestäjän tekemän poissaoloihin puuttumisen toimintamallin mukaisesti. Opettaja voi konsultoida yksittäisen oppilaan asiassa opiskeluhoitopalveluiden ammattilaisia opiskeluhoitotuen tarpeen arvioimiseksi ja tilanteen selvittämiseksi. Monialainen työskentely on tärkeää käynnistää mahdollisimman varhain. Tarvittaessa kutsutaan koolle monialainen asiantuntijaryhmä (yksilökohtainen). Ryhmässä selvitetään oppilaan tuen tarvetta, järjestetään tukea ja seurataan tilannetta. Opiskeluhoitopalveluista oppilas ohjataan tarvittaessa koulun ulkopuolisiin sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluihin. Oppilaan poissaolojen vähentämiseksi voidaan lisäksi tarvita oppilaan tarvitsemien oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimien päivittämistä. Mikäli oppilas ei terveydentilan tai painavan muun syyn vuoksi pysty kokonaan tai osittain osallistumaan lähiopetukseen, tulee viimesijaisena keinona harkita päätöksen tekemistä erityisistä opetusjärjestelyistä ja oppimissuunnitelmasta ja siitä, miten oppilaan opetus, oppimisen tuki ja arviointi järjestetään poissaolojakson aikana. Tarvittaessa on otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi tai tehtävä lastensuojeluilmoitus.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Koulun kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen ovat kouluhenkilöstön yhteinen tehtävä. Turvallinen kouluyhteisö tukee oppilaan hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Myönteinen koulun toimintakulttuuri on oppilasta suojaava tekijä. Hyvä ja turvallinen koulupäivä rakentuu koulun toimintakulttuurissa ja sen perustana on oppilaiden ja kouluhenkilöstön välinen sujuva vuorovaikutus. Keskeistä on vuorovaikutuksen avoimuus, aito kohtaaminen ja oppilaan kuulluksi ja nähdyksi tulemisen kokemus. Vuorovaikutteisella toiminnalla vahvistetaan koko kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilaita tulee ohjata ymmärtämään oma vastuunsa kouluyhteisön jäsenenä: koulutyöhön osallistuminen sekä reilu ja arvostava suhtautuminen oppilastovereita ja koulun aikuisia kohtaan vahvistavat yhteisöllisyyttä.

Kodin ja koulun yhteistyössä on tärkeää koululäsnäoloa tukevan toimintakulttuurin vahvistaminen. Poissaolot ovat hyvinvoinnin ja oppimisen riskitekijä. Vahvistamalla läsnäoloa tukevia käytänteitä koulun toimintakulttuurissa tuetaan poissaoloja ennaltaehkäisevää toimintaa. Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tulee olla vuorovaikutteista oppilaiden hyvinvointia edistävässä työssä.

Oppilaan kokema fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus koulupäivän aikana vahvistavat kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa. Oppilaan myönteisen kouluun kiinnittymisen tukeminen ja koululäsnäolon vahvistaminen ovat keskeinen tavoite poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi. Kouluyhteisössä myönteistä kiinnittymistä ja läsnäoloa tuetaan ja vahvistetaan arjen myönteisillä kohtaamisilla ja vuorovaikutuksella sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamisella ja ohjaamisella arjen tilanteissa. Oppilaiden jatkuva, läpi lukuvuoden kestävä ryhmäyttäminen sekä oppilaiden osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemusten vahvistaminen tukevat osaltaan kouluun kiinnittymistä ja läsnäoloa.

Koulujen lukuvuosisuunnitelmissa ja/sekä yhteisöllisen opiskeluhoillon vuosikelloissa kuvataan seuraavat asiat konkreettisina toimenpiteinä oppilaan myönteisen kiinnittymisen tukemiseksi ja läsnäolon vahvistamiseksi:

Arjen kohtaamisten ja vuorovaikutuksen vahvistaminen

Arjen kohtaaminen ja vuorovaikutus sekä toimintatavat kouluyhteisöön kiinnittämisessä ja läsnäolon vahvistamisessa: koulupäivissä kiinnitetään huomiota kouluhenkilöstön ja oppilaiden myönteisiin kohtaamisiin ja vuorovaikutukseen. Keskeistä on arkisten kohtaamisten kiireettömyys ja kuunteleminen. Kohtaamisissa korostuu aikuisen vastuu vuorovaikutuksen laadusta. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen ohjaaminen arjen tilanteissa vahvistaa turvallisen toimintakulttuurin luomista kouluyhteisössä.

Jatkuva ryhmäyttäminen erillisten ryhmäyttämisen- ja teemapäivien rinnalla

Oppilaiden vertaissuhteiden vahvistaminen ja jatkuva ryhmäyttäminen oppilaan kouluyhteisöön kiinnittämisessä ja läsnäolon vahvistamisessa: jatkuvalla ryhmäyttämällä tarkoitetaan kouluarjessa tapahtuvaa oppilaan ryhmään kuulumisen kokemuksen vahvistamista erillisten ryhmäyttämisen- ja teemapäivien rinnalla. Koulutyössä tulee huomioida erilaiset pedagogiset ja sosiaalisia suhteita kannattelevat ratkaisut, jotka vahvistavat oppilaan ryhmään kiinnittymistä ja ennaltaehkäisevät ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden kokemuksia. Jatkovaa ryhmäyttämistä toteutetaan läpi lukuvuoden. Huomiota kiinnitetään myös lukuvuoden aikana muualta muuttavien oppilaiden ryhmäyttämiseen ja kouluyhteisöön kiinnittämiseen.

Ryhmäyttämisessä huomioidaan luokan sosiaalinen ilmapiiri ja oppilaiden vertaissuhteet. Vertaissuhteisiin liittyvän ryhmädynamiikan tunnistaminen ja tavoitteellinen ohjaaminen ovat keskeisiä jatkuvassa ryhmäyttämisessä. Ohjaamisessa korostuu oppilaantuntemus. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota oppilaisiin, joille sosiaaliset tilanteet ovat eri syistä haastavia. Ymmärtävä ja hienotunteinen tapa ohjata oppilasta kiinnittymään ryhmään omassa tahdissaan tukee oppilaan merkityksellisyyden ja turvallisuuden tunnetta.

Monialaisen osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä oppilasryhmissä ja yksittäisen oppilaan tilanteissa on tärkeä osa jatkuvan ryhmäyttämisen ratkaisujen tukemista kouluarjessa. Monialaisuuden hyödyntäminen yhteisöllisen opiskeluhuollon yhteistyössä tukee ryhmä- ja yksilötasoista poissaoloja ennaltaehkäisevää toimintaa.

Oppilaiden merkityksellisyyden ja osallisuuden kokemusten vahvistaminen

Oppilaiden osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemusten vahvistaminen: Oppilaan osallisuuden toteutumiseen kiinnitetään huomiota. Oppilaan oma kokemus ryhmään kuulumisen merkityksellisyydestä ja osallisuudesta vahvistaa koulu yhteisöön kiinnittymistä ja läsnäoloa. Oppilaiden osallisuuden vahvistaminen pedagogisin keinoin kouluarjessa on keskeinen merkityksellisyyden kokemusta lisäävä tekijä. Myös oppilaiden näkemysten ja kokemusten kuunteleminen ja huomioiminen yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on tärkeää.

Huoltajayhteistyö hyvinvointia edistävässä työskentelyssä

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö myönteisen kiinnittymisen vahvistamiseksi ja poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi: kodin ja koulun välisen yhteyden ylläpitäminen vahvistaa huoltajien osallisuutta oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen tukemisessa sekä koulu yhteisöön kiinnittämisessä yksilö ja yhteisötasolla. Huoltajien osallisuus myönteistä kouluun kiinnittymistä ja koululäsnäoloa vahvistavan toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa tukee yhteistyötä ja vahvistaa osallistavan toimintakulttuurin kehittämistä ja ylläpitämistä.

Poissaolojen suunnitelmallinen seuraaminen ja koordinointi kunta- ja koulutasolla

Poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti kunta, - koulu ja oppilastasolla;

Kouluarjessa yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja monialaista osaamista tulee johtaa suunnitelmallisesti siten, että pedagogisen ja opiskeluhoollollisen osaamisen ja osallisuuden yhteensovittaminen on mahdollista koulun hyvinvointityöskentelyssä.

Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksistä huolehtimiseen. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoollon ja oppimisen tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ja poissaolojen suunnitelmallinen ehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen kouluvuoden aikana.

Poissaolojen seurannan tulee olla hyvinvointia edistävässä työskentelyssä suunnitelmallista siten, että kertyvä tieto on käytettävissä poissaolojen ennaltaehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen kouluvuoden aikana.

Alueellisessa mallissa poissaoloja seurataan suunnitelmallisesti seuraavasti:

Kuntakohtaisen opiskeluhuollon ohjausryhmän rooli poissaolojen seurannassa

Kuntakohtaisen opiskeluhuollon keskeinen rooli on monialaisen hyvinvointiyhteistyön suunnitteleminen, ohjaaminen ja arviointi kunnan alueella;

Kuntakohtainen opiskeluhuollon ohjausryhmä seuraa osaltaan koulujen poissaoloja kuntakohtaisella tasolla säännöllisesti. Tässä ryhmässä alueellisen poissaolotiedon tarkastelu tavoittaa monialaiset toimijat laajasti ja mahdollistaa eri ammattiryhmien osaamisen hyödyntämisen suunniteltaessa lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä alueellisesti.

Poissaolotiedon rinnalla tarkastellaan samanaikaisesti myös muita käytössä olevia hyvinvoinnin ja tuen indikaattoreita. Ohjausryhmän asiantuntijatiedon yhdistäminen hyvinvoinnin indikaattoreihin on olennaisen tärkeää tiedolla johtamisen tueksi.

Poissaolotarkastelut rehtorikokouksissa

Koulutasoista poissaolotietoa tarkastellaan säännöllisesti kunnan rehtorikokouksissa. Tämä poissaolotarkastelu rehtorikokouksissa mahdollistaa koulujen poissaolotilanteiden välisen vertailun ja yksittäisen koulun poissaolotietojen vertailun esim. suhteessa alueelliseen keskiarvotietoon. Tarkasteluissa keskeistä on kouluun kiinnittymistä tukevien käytänteiden ja poissaolojen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen liittyvien toimintatapojen jakaminen yhteisesti keskustellen. Tilastotiedon ja kouluarjen asiantuntijuustiedon yhdistäminen on olennaisen tärkeää koulujen tavoitteellisen tiedolla johtamisen näkökulmasta.

Poissaolotarkastelut ja koordinointi yhteisöllisen opiskeluhuollon toiminnassa

Poissaolojen seuranta on osa oppilaiden kouluhyvinvoinnin seurantaa. Poissaolotietoja yhdistetään koulussa kerättävään muuhun hyvinvointitietoon. Tarkasteluissa voidaan hyödyntää esim. kouluterveyskyselyn tuloksia ja laajoista terveystarkastuksista kerättäviä koulu- ja luokkakohtaista tietoa. Hyvinvointi- ja poissaolotietoja tarkasteltaessa tulee monialaisena yhteistyönä pohtia keinoja oppilaiden myönteisen kouluun kiinnittymisen tukemiseksi ja oppilaiden osallisuuden kokemusten vahvistamiseksi tavanomaisessa kouluarjessa.

Poissaoloja seurataan säännöllisesti yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmissä koulu, luokka-aste ja luokkatasoisesti. Edellisen lukuvuoden kokonaistilastoa hyödynnetään uuden lukuvuoden alkaessa suunnittelun lähtökohtana.

Poissaolojen tarkastelu antaa tietoa oppilaiden kouluun kiinnittymisen- ja läsnäolon kokonaistilanteesta ja mahdollistaa monialaisen, yhteisöllisen työskentelyn kohdentamisen koulu- ja luokkakohtaisten tarpeiden mukaan. Poissaoloja tarkastellaan säännöllisesti siten, että kertyvää tietoa voidaan hyödyntää poissaolojen ennaltaehkäisemisessä ja varhaisessa puuttumisessa koko lukuvuoden ajan. Poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi suunniteltua toimintaa tulee arvioida yhteisöllisessä opiskeluhuollossa lukuvuoden aikana (omavalvonta).

Lukuvuoden alussa kouluhenkilöstön kokouksissa ja yhteisöllisessä opiskeluhollossa alueelliseen kouluyhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamalliin perehdytetään kaikki toimijat. Perehdyttämistä tulee tehdä tarvittaessa myös lukuvuoden aikana. Toimintamalliin perehdyttämisestä vastaa koulun rehtori/johtaja.

Poissaoloja ennaltaehkäisevää toimintaa kehitetään ja vahvistetaan ensisijaisesti koko kouluyhteisön ja yhteisöllisen opiskeluhollossa keinoin. Koulukohtaisia toimintatapoja suunnitellaan, toteutetaan ja kehitetään monialaisena yhteistyönä siten, että pääpaino on myönteistä toimintakulttuuria ja läsnäoloa vahvistavissa toimenpiteissä. Monialaisen opiskeluhollohenkilöstön osallisuus ja osaaminen on tärkeässä asemassa ennaltaehkäisevän toiminnan suunnittelussa ja toiminnassa. Monialaisen osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä opetushenkilöstön kanssa ryhmä- ja luokkatasoisissa interventiossa toteutuu yhteisöllisen opiskeluhollossa kautta.

Lisäksi koulukohtaisesti voidaan sopia, miten monialaista työskentelyä voidaan hyödyntää poissaolojen seurannassa ja puuttumisessa säännöllisesti lukuvuoden aikana, alueellisen ohjeistuksen lisäksi.

Oppilaiden omat näkemykset on tärkeää ottaa huomioon kouluun kiinnittymistä tukevien toimintatapojen kehittämisessä. Myös huoltajien näkemyksiä myönteisen kouluun kiinnittymisen tukemiseksi on hyvä kuulla suunnittelun tueksi sekä kodin ja koulun yhteistyön vahvistamiseksi. Poissaoloseurannan viestiminen kouluhyvinvoinnin indikaattorina ja tiedolla johtamisen keinona on osa kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Liite 1. Tiedolla johtaminen: Poissaolojen seuranta ja tarkastelu hyvinvoinnin indikaattorina

TARKASTELEVA TASO/RYHMÄ	Poissaolojen seuranta ja tarkastelu
<p>KUNTAKOHTAINEN OPISKELUHUOLLON OHJAUSRYHMÄ Kuntakohtainen opiskeluhollossa ohjausryhmä seuraa osaltaan koulujen poissaoloja säännöllisesti koko kunnan tasolla. Pienin yksikkö, jolla vertailua tehdään mahdollisesti suhteessa toisiin kuntiin, on kuntatasoinen poissaolotieto.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kuntatasoinen tarkastelu • tarvittaessa positiivisten interventioiden mahdollistamiseksi tarkastelu kunnan sisällä pienempinä aluekokonaisuuksina, esim. samalla alueella sijaitsevien koulujen osalta. • koulutasoinen poissaolotiedon tarkastelu osana muuta lasten ja nuorten hyvinvointia koskevaa tietoa. • ei käsittele yksittäisten luokan tai oppilaan tilanteita. • havainnoidaan alueen sisällä esiintyviä eroja ja tarkastellaan mahdollisesti muodostuvia trendejä ennaltaehkäisevien ja kohdennettujen tukitoimenpiteiden suunnittelemiseksi. • on mahdollista pohtia myös resursseja positiivisen diskriminaation näkökulmasta: hyvinvoinnin indikaattorit kertovat kunnan sisällä alueellisista ja koulukohtaisista tarpeista.

<p>SIVISTYSJOHDON JOHTAMAT REHTORIKOKOUKSET Koulutasoista poissaolotietoa tarkastellaan säännöllisesti kunnan rehtorikokouksissa. Rehtorikokouksia johtaa sivistysjohtajan edustaja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mahdollistaa koulujen poissaolotilanteiden välisen vertailun ja yksittäisen koulun poissaolotietojen vertailun esim. suhteessa alueelliseen keskiarvotietoon ja • erilaisten kouluun kiinnittymistä tukevien käytänteiden ja poissaolojen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen liittyvien tavoitteenasetteluiden jakaminen kunnan rehtoreiden kesken. • rehtoreiden tiedolla johtamisen strateginen ohjaus yhdenmukaisella tavalla.
<p>KOULUKOHTAINEN YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO JA OPETTAJAKOKOUKSET Koululäsnäoloa seurataan monialaisena yhteistyönä koulukohtaisissa yhteisöllisen opiskeluhuollon ryhmissä säännöllisesti. Poissaolojen tarkastelu tapahtuu koulu-, -luokka-aste ja luokkatasoisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yksittäisen oppilaan tilannetta ei käsitellä yhteisöllisessä opiskeluhuollossa. • antaa tietoa oppilaiden kouluun kiinnittymisen- ja läsnäolon kokonaistilanteesta • mahdollistaa monialaisen, yhteisöllisen työskentelyn kohdentamisen koulu- ja luokkakohtaisten tarpeiden mukaan. • tarkastelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota ilmiöihin sekä esim. yksittäisen luokan kokonaistilanteeseen jatkuvan ryhmäytymisen näkökulmasta.
<p>OPETTAJA: oppilastason tarkastelu. Opettaja seuraa säännöllisesti oppilaan poissaoloja ja on yhteydessä huoltajaan. Opiskeluhuollon konsultointi matalalla kynnyksellä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kokonaispoissaolomäärä ja poissaolotyyppit • ajanjakso, jolta poissaolot ovat • poissaolojen esiintyvyys, esim. tietty päivä/oppitunti • myöhästymiset (poissaolojen ensimerkit) • muut tuntimerkinnot • arvosanojen kehitys • kirjatut tukitoimet ja oppimisen tuki

Poissaoloihin puuttumisen toimintaperiaatteet

Opettajan toimijuus, poissaolojen seuranta ja puheeksi ottaminen

Opettaja seuraa oppilaan poissaoloja säännöllisesti osana muuta oppilaan ja hyvinvointiin liittyvää tietoa sekä puuttuu niihin suunnitelmallisesti: Luvattomiin ja huolta herättäviin poissaoloihin (esim. poissaolot tiettyinä päivinä tai oppitunteina) tulee puuttua mahdollisimman nopeasti. Myös selvittämättömiin poissaoloihin tulee puuttua yhteistyössä huoltajien kanssa.

Alueella on käytössä oppilastietojärjestelmän lähettämä automaattinen poissaolokooste, joka toimii poissaoloseurannan apuvälineenä. Poissaolokoosteen tuntirajat noudattavat tutkimusperustaista näkemystä 10 % (Kearney & al.) poissaolosta oppimisen ja hyvinvoinnin mahdollisena riskitekijänä. Liite 2. upotetaan tähän

Saatuaan poissaolokoosteen opettaja keskusteleo oppilaan kanssa tilanteesta ikätasoon sopivalla tavalla ja on yhteydessä huoltajaan. Yhteydenoton tarkoituksena on ylläpitää yhteyttä koulun ja kodin välillä sekä kuulla, miltä koulunkäynti näyttää huoltajan näkökulmasta. Keskustelun pohjalta voidaan tarvittaessa koota monialainen asiantuntijaryhmä oppilaan tilanteen kokonaisvaltaiseksi kartoittamiseksi. Opettaja kokoaa ryhmän yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhoitopalveluiden henkilöstön kanssa. Opettajan on mahdollista

nimettömästi konsultoida opiskeluhuoltopalveluiden työntekijöitä oppilaan/opiskelijan asiassa. Mikäli opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvalla toimijalla on oppilaan koulunkäyntiin liittyvä huoli tai näkemys oppilaan kokonaistilanteen kartoittamisen tarpeellisuudesta, hän kokoaa ryhmän yhteistyössä opettajan ja huoltajien/muun laillisen edustajan kanssa.

Suunnitelmallinen poissaolojen puheeksi ottaminen dokumentoidaan Wilmaan: opettaja kirjaa yhteydenoton varhaisen puheeksi ottamisen lomakkeelle. Dokumentointi kerryttää rehtorille koulu- ja luokkakohtaisen kokonaisraportin. Raportista selviävät varhaisen yhteydenoton ylittäneet oppilaat sekä ajankohta, jolloin opettaja on tilanteessa ollut yhteydessä huoltajiin. Raportti tukee rehtorin luokkakohtaista poissaolojen tarkastelua koulutasolla.

Poissaoloja seurattaessa mukaan lasketaan kaikki poissaolot, myös ennalta anotut vapaat sekä terveydellisiin syihin liittyvät poissaolot. Poissaollessaan oppilas on pois paitsi oppimisesta, myös kouluyhteisöstä ja vertaisuuhteista. Poissaoloja seurattaessa kiinnitetään huomiota kokonaisvaltaisesti oppilaan oppimiseen ja sosiaalisiin suhteisiin.

Poissaoloihin puuttuminen, monialainen asiantuntijaryhmä ja taustasyiden selvittäminen

Toimintamallissa opettaja kokoaa tarvittaessa monialaisen asiantuntijaryhmän oppilaan tilanteen kokonaisvaltaiseksi kartoittamiseksi yhteistyössä huoltajan ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. Varhaisen puheeksi ottamisen toimintatavan mukaisesti ryhmä kootaan oppilaan ja perheen tueksi ja koulukäynnin vahvistamiseksi mahdollisimman varhain. Tavoitteena on ennaltaehkäistä tilanteen pitkittymistä ja poissaolokierteen syntymistä. Ryhmään kootaan oppilaan ja tilanteen kannalta keskeiset henkilöt huoltajan tai muun laillisen edustajan suostumuksella.

Monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään oppilaan tilannetta laaja-alaisesti. Oppilaan omien näkemysten ja perheen kuunteleminen ovat työskentelyn lähtökohta.

Poissaolojen taustalla on usein erilaisia syitä. Asiantuntijaryhmässä sovitaan, kuka tekee yhdessä oppilaan kanssa poissaolojen taustasyiden kartoituksen osana tilannearviota. Taustasyiden kartoituksen tekemisessä on huomioitava oppilaan ja kartoitusta tekevän aikuisen keskinäisen vuorovaikutuksen laatu: oppilaan tulee voida kartoitusta tehdessä keskustella luottamuksellisesti omaan tilanteeseensa vaikuttavista tekijöistä aikuisen kanssa. Taustasyiden selvittäminen on keskeistä oikein kohdennettujen tukitoimien tarjoamiseksi. Tarvittaessa myös huoltajia voidaan ohjata tekemään poissaolojen taustasyiden kartoitukseen liittyviä kyselyitä.

Asiantuntijaryhmässä asetetaan pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet oppilaan koulunkäyntikyvyn vahvistamiseksi ja kannattelemiseksi. Työskentelyssä kiinnitetään huomiota vuorovaikutukseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Luottamusta herättävän vuorovaikutussuhteen luominen yhteistyössä on keskeinen oppilasta kannatteleva tekijä. Tavoitteiden asettamisessa on huomioitava, että annetun tuen vaikutuksia tulee voida arvioida ja tehdä tarvittaessa joustavasti muutoksia oppilaan koulunkäynnin tueksi.

Asiantuntijaryhmässä sovitaan ja kirjataan vastuuhenkilö ja seuranta sekä tehdään toimintasuunnitelma oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi. Opettaja kirjaa monialaisen asiantuntijaryhmän tapaamisesta muistion Wilmaan. Muistio julkaistaan myös huoltajalle Wilmassa. Opiskeluhuoltohenkilöstö kirjaa tapaamisen asiat omiin rekistereihinsä.

Laajat terveystarkastukset ja siihen liittyvä asiantuntijayhteistyö vahvistavat osaltaan oppilaan hyvinvoinnin seuraamista ja tukemista. Laajoissa terveystarkastuksissa on tavoitteena muodostaa kokonaiskuva oppilaan ja perheen tilanteesta sekä järjestää mahdollisesti tarvittava tuki. Tuen varmistamiseksi siirretään

terveystarkastuksen pohjalta kerättyä, tarvittavaa tietoa muille oppilaan kanssa työskenteleville opiskeluhoollon toimijoille, opettajille ja muille tarvittaville tahoille (THL). Yhteistyön näkökulmasta laajoissa terveystarkastuksissa tulee huomioida, että oppilaan poissaolotiedot tulee olla käytettävissä yhtenä hyvinvoinnin indikaattorina ja niiden tarkastelu yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa on osa hyvinvoinnin arviointia.

Monialaisen asiantuntijaryhmän rooli pitkittyneiden poissaolojen ja kouluun paluun suunnittelussa

Jos oppilaan koulunkäynnin tilanteesta liittyen pitkiin ja runsaisiin poissaoloihin herää huoli, on opiskeluhoollon palveluiden henkilöstö keskeinen yhteistyötaho. Poissaoloihin liittyviin tilanteisiin ei ole yhtä oikeaa ratkaisua. Erilaiset yksilölliset ja joustavat ratkaisut ovat tarpeellisia oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi. Perusopetuslain ja opetussuunnitelman mukaisia joustavia ratkaisuja ovat mm. vuosiluokkiin sitomaton opiskelu (VSOP) sekä erityiset opetusjärjestelyt (Pol18§).

Monialainen asiantuntijaryhmä tukee oppilasta suunnitelmallisessa kouluun paluussa pidemmän poissaolojakson jälkeen: asiantuntijaryhmässä suunnitellaan oppilaan paluu ja sovitaan saattavan ja vastaanottavan tahon yhteistyöstä, tavoitteista ja vastuista. Yhteistyöverkostossa nimetään henkilö, joka toimii oppilaan asioissa vastuuajaisena ja yhteistyötä koordinoivana henkilönä eri toimijoiden välillä. Opettajan rooli koulu yhteisön aikuisena monialaisessa ryhmässä on tärkeä oppilaan kouluun ja ryhmään kiinnittymisen näkökulmasta. Oppilasta opettavilla opettajilla tulee olla tieto oppilaan kouluun paluun suunnitelmasta ja siihen liittyvistä käytännön toimenpiteistä ja järjestelyistä.

Oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi saatetaan tarvita koulun omien tukitoimien, opiskeluhoollon palveluiden ja monialaisen asiantuntijaryhmän rinnalle myös koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja. Verkostoyhteistyössä mukana voivat olla esimerkiksi sosiaalihuollon mukaiset perhepalvelut, lastensuojelu sekä perus- ja erikoissairaanhoidon konsultaatiot ja tukitoimet oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi. Oppilaan ja huoltajien toimijuutta ja osallisuutta tulee tukea ja vahvistaa sekä heitä tulee arvostaa oman asiansa asiantuntijoina.

Yhteistyö huoltajien tai laillisen edustajan kanssa koulu yhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen mallissa

Huoltajia tiedotetaan säännöllisesti alueellisen koulu yhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallista sekä siihen liittyvistä opiskeluhoollon henkilöstön palveluista: alueellisesta toimintamallista tiedotetaan kunnan perusopetuksen verkkosivuilla ja Wilmassa sekä koulu- ja/tai luokkakohtaisissa vanhempainiloissa. Lukuvuoden aika tulee huolehtia myös uuden henkilöstön ja muualta muuttaneiden oppilaiden ja heidän huoltajiensa perehdyttämisestä alueelliseen toimintatapaan.

Yhteistyö huoltajien kanssa poissaoloja ennalta ehkäisevän työskentelyn suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa tukee oppilaan myönteistä kouluun kiinnittymistä ja vahvistaa koululäsnäoloa. Huoltajien osallisuuden mahdollistamiseen kiinnitetään huomiota hyvinvointia edistävän työn suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa koulujen lukuvuosisuunnitelmassa ja/sekä yhteisöllisen opiskeluhoollon vuosikellossa sovitulla tavalla.

Huoltajayhteistyö toteutuu yksittäisen oppilaan tasolla opettajien poissaoloseurannan ja siihen pohjautuvan yhteyden ylläpitämisen kautta: poissaoloista keskustellaan yhteistyössä oppilaan oppimisen ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Varhaisen puheeksi ottamisen tarkoituksena on viestiä välittämistä.

Yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä ulkopuolisten toimijoiden kanssa toimiminen sekä toiminnan seuraaminen ja kehittäminen

Yhteistyö kunnan sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutuu osana koulu yhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallia. Yhteistyötä kunnan ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa ohjataan tarpeen mukaan yhteistyössä sivistysjohton, rehtoreiden, kuntakohtaisen opiskelu huollon ohjausryhmän ja koulu kohtaisten opiskelu huoltoryhmien kanssa.

Yhteistyön toimivuutta tulee seurata ja kehittää kunta- ja koulutasoisesti: Kuntatasoisesti monialaisen työskentelyn ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä tulee tarkastella yhteistyön toteutumisen ja jatkuvan kehittämisen ja ohjaamisen näkökulmasta. Kouluissa tulee kiinnittää huomiota monialaisen yhteisöllisen työskentelyn toteutumiseen ja vaikuttavuuteen sekä kehittää koulun omaa toimintaa saatujen tietojen ja kokemusten pohjalta. Arviointi voidaan linkittää osaksi koulu kohtaista koulu yhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallin arviointiprosessia.

Toimintamallin jatkuva seuranta ja kehittäminen kerätyn tiedon ja järjestelmällisen palautteen pohjalta

Alueellisen koulu yhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen toimintamallin taustalla on tutkimusperustainen näkemys koulupoissaolojen suuntaa antavista riskirajoista oppimiselle ja hyvinvoinnille sekä varhaisen puheeksi ottamisen ja yhteyden ylläpitämisen periaate koululäsnäolon vahvistamisessa. Pehdyttämistä ja tiedottamista em. asioihin liittyen tulee tehdä säännöllisesti läpi lukuvuoden, jotta jatkuva seuranta ja arviointi voidaan kohdentaa oikeasuuntaisesti toimintamallia ohjaavat periaatteet huomioiden.

Koulu yhteisöön kiinnittämisen ja poissaoloihin puuttumisen mallin jatkuva seuranta toteutetaan lukuvuoden aikana tiedolla johtamiseen luotujen raporttien, säännöllisten tilastotarkasteluiden ja yhteisöllisen opiskelu huollon toiminnan arvioinnin kautta (omavalvonta). Arvioinnissa huomioidaan tutkimusperustaisuuden luomat toimintaraamit, säännöllisten poissaolotarkasteluiden tuottama tieto sekä oppilaiden, huoltajien ja kouluhenkilöstön näkemykset toimintamallista.

Alueellisesti yhtenäistä toimintamallia arvioidaan säännöllisesti kerran lukuvuodessa.

Arviointia toteutetaan koulu- ja kuntasoisesti:

Koulutasoisesti arvioidaan mallin pohjalta asetettuja koulu kohtaisia, yhteisöllisessä opiskelu huollossa sovittuja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja tavoitteita ja niiden saavuttamista poissaoloja ennaltaehkäisevän toiminnan näkökulmasta. Tarvittaessa arvioidaan muita lukuvuoden aika esille nousseita näkökulmia toimintatapaan liittyen. Arvioinnintuloksia hyödynnetään koulu kohtaisten toimenpiteiden jatkosuunnittelussa.

Kuntatasoisessa arvioinnissa ja kehittämisessä kuntakohtainen opiskelu huollon ohjausryhmä hyödyntää koulu kohtaisia tuloksia alueellisen mallin jatkuvaan kehittämiseen perustuvassa suunnittelussa ja ohjaamisessa osana muuta oppilaiden hyvinvointia edistävän työn ohjausta.

Liite 2. Poissaoloihin puuttumisen prosentit ja tunnit

10% poissaolo on tutkitusti hyvinvoinnin ja oppimisen riskitekijä

POISSAOLOT PROSENTEINA JA TUNTEINA	5% poissaolo	10% poissaolo	20% poissaolo
1-2 luokkalainen	19 h lukukaudessa 38 h lukuvuodessa	38 h lukukaudessa 76 h lukuvuodessa	76 h lukukaudessa 152 h lukuvuodessa
3-4 luokkalainen	22 h lukukaudessa 44 h lukuvuodessa	43 h lukukaudessa 87 h lukuvuodessa	87 h lukukaudessa 175h lukuvuodessa
5-6 luokkalainen	24 h lukukaudessa 48 h lukuvuodessa	48 h lukukaudessa 95 h lukuvuodessa	95h lukukaudessa 190 h lukuvuodessa
7-9 luokkalainen	29 h lukukaudessa 57 h lukuvuodessa	57 h lukukaudessa 114 h lukuvuodessa	114 h lukukaudessa 228 h lukuvuodessa